КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

БАКУМОВ Олександр Сергійович - доктор юридичних наук, доцент доцент кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 Харківський національний університет внутрішніх справ

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4003-1974

УДК 342.7

DOI 10.32782/LAW.UA.2022.4.30

У статті досліджено особливості відповідальності Кабінету Міністрів України в системі юридичної відповідальності держави. Наголошується, що уряд закономірно виступає одним із ключових суб'єктів у системі юридичної відповідальності держави. Доводиться, що в юридичній відповідальності Кабінету Міністрів України як структурному елементі юридичної відповідальності держави присутні виняткова юридичні елементи. При цьому розширення сфер компетенційної прерогативи Уряду має врівноважуватися зміцненням засад його юридичної відповідальності в системі юридичної відповідальності держави. Обстоюється позиція, згідно з якою її настання не тягне за собою припинення повноважень останнього, а лише інші несприятливі правові наслідки, зокрема такі, як: визнання нечинними і скасування актів Кабінету Міністрів України; покладення на Уряд зобов'язання вжити в межах компетенції заходів із поновлення порушених прав і свобод людини та громадянина тощо. Такі наслідки визнаються засобами дисциплінування, забезпечення належної роботи Уряду, мають характер правозабезпечувальних заходів щодо належного здійснення Кабінетом Міністрів України покладених на нього функцій. Робиться висновок, що нормативна складова відповідальності Кабінету Міністрів України в системі відповідальності держави не може вважатися інституційно та нормативно завершеною. В її системі досі відсутні наріжні, фундаментальні елементи, зокрема: чітко не означені підстави її настання, процедури її застосування та санкційний «блок». Такий стан об'єктивно вказує на загальну недовершеність вітчизняної моделі юридичної відповідальності Кабінету Міністрів України в системі відповідальності Української держави.

Ключові слова: уряд, Кабінет Міністрів України, відповідальність держави, юридична відповідальність, конституційно-правова відповідальність, нормативна складова юридичної відповідальності.

Вступ

Одним із ключових суб'єктів у системі юридичної відповідальності держави цілком закономірно виступає уряд, який у теорії конституційного права зазвичай розглядається як вищий орган виконавчої влади [1, с. 283].

В українському конституційному праві ключові конституційно-правові ознаки Уряду конкретизуються через інституціоналізацію Кабінету Міністрів України, який згідно з Конституцією України визнається вищим органом у системі органів виконавчої влади. Безумовно, важко заперечити проти зробленого у вітчизняній конституціоналістиці висновку, що «правовий статус Уряду в цілому, як і статус окремих його членів, має комплексний характер. Основу статусу зазначеного суб'єкта утворюють конституційно-правова та адміністративно-правова складові, що у практичній площині перебувають у нерозривній єдності» [2, с. 109]. Разом з тим аналізувати урядову діяльність потрібно і

через призму такої підвалини цієї діяльності, якою є юридична відповідальність Уряду та системний зв'язок її з юридичною відповідальністю держави. Звісно, при цьому слід спиратися на те, що «відповідальність уряду безпосередньо стосується правового статусу уряду, оскільки визначає зміст взаємовідносин з іншими органами державної влади» [3, с. 51].

Утім, якщо конституційно-правова відповідальність Кабінету Міністрів України як така доволі часто ставала предметом спеціальних досліджень у рамках вітчизняної конституційно-правової науки [4; 5], то аналіз ролі та місця Кабінету Міністрів України в системі відносин, що виникають і реалізуються щодо юридичної відповідальності держави загалом, аналітична юриспруденція досі обходить стороною.

Виклад основного матеріалу

Відповідальність уряду – це різновид конституційно-правової відповідальності, що є елементом стримувань і противаг, може наставати, в тому числі й за політичними обставинами, у разі застосування в порядку, визначеному законодавством, до Уряду або його членів законодавчо визначених санкцій з боку парламенту або президента через припинення їх (Уряду або його окремих членів) повноважень [6, с. 407].

У разі юридичної відповідальності Кабінету Міністрів України в системі юридичної відповідальності держави йдеться саме про негативну відповідальність. Крім того, така відповідальність не тягне за собою припинення повноважень Кабінету Міністрів України, а тягне інші несприятливі наслідки, зокрема такі, як визнання нечинними та скасування актів Кабінету Міністрів України в судовому чи позасудовому порядку; поновлення конституційного правопорядку та режиму конституційної законності тощо. Відповідно, на відміну від дуалістичної конституційно-правової відповідальності, в якій сполучено політичні та правові елементи, в юридичній відповідальності Кабінету Міністрів України як структурному елементі юридичної відповідальності держави присутні виняткові юридичні елементи.

Акцентування на юридичній відповідальності Кабінету Міністрів України означає відхід від виключно статусної інтерпретації правового статусу цього органу державної влади й перехід до переважно функціонального підходу, який більшою мірою кореспондує конституційно-правовим реаліям, призначенню цього органу публічної влади, а також перспективним тенденціям еволюції конституційно-правового регулювання його організації та діяльності.

На користь розгляду Кабінету Міністрів України в системі юридичної відповідальності держави саме в контексті функціонального підходу свідчать і новітні тенденції конституційно-правового розвитку, що специфічно заломлюються в організації та функціонуванні урядових структур. Так, протягом останнього часу в діяльності Кабінету Міністрів України, як і багатьох урядів зарубіжних країн, унаочнилася низка тенденцій, що об'єктивно свідчать про зміцнення його ролі та місця в державному апараті. Звісно, за таких умов очікуваним є не лише занепад підконтрольності, підзвітності Уряду та його виконавської дисципліни, але й загальне послаблення засад його юридичної відповідальності в механізмі юридичної відповідальності держави, що суперечить необхідності встановлення системи реальних гарантій проти концентрації влади в одній із її гілок.

Ґрунтуючись на цьому логічно припустити, що розширення сфер компетенційної прерогативи Уряду має врівноважуватися зміцненням засад його юридичної відповідальності в системі юридичної відповідальності держави. Більше того, з урахуванням тенденцій розвитку урядової влади, що дедалі більше зміцнюється та перетворюється на самодостатню попри конституційні засади поділу влади, зміцнення юридичної відповідальності Уряду в контексті юридичної відповідальності держави виявляється пріоритетним завданням. Пошук оптимальних шляхів його розв'язання становить одне з невід'ємних завдань сучасної конституційно-правової науки та практики.

Слід звернути увагу й на те, що в Україні не завершена конституційна реформа та

часті зміни змісту конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України, що спостерігається протягом майже двадцяти останніх років [7], багато в чому продукують певну відірваність Уряду від системи юридичної відповідальності держави, багато в чому декларативний характер інституціоналізації цього органу влади в системі відповідальності держави.

Між тим, конституційні норми в їх системному зв'язку дають достатньо підстав для твердження про покладення на Уряд значної частини юридичної відповідальності перед Українським народом як єдиним сувереном і джерелом публічної влади в Україні. Саме на такому підході по суті побудована концепція статусу Кабінету Міністрів України, втілена на конституційному рівні в нашій державі. На рівні Основного Закону України, зокрема, тричі застосовано термін «відповідальність» щодо Кабінету Міністрів України – у частинах першій і другій статті 87 та в частині другій статті 113 Конституції України. Згідно з цими положеннями, зокрема, Кабінет Міністрів України є відповідальним перед Президентом України та Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України в межах, передбачених Конституцією. При цьому Верховна Рада України за пропозицією Президента України або не менш як однієї третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України може розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України більшістю від конституційного складу Верховної Ради України. Водночас питання про відповідальність Кабінету Міністрів України не може розглядатися Верховною Радою України більше одного разу протягом однієї чергової сесії, а також протягом року після схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України або протягом останньої сесії Верховної Ради України[1].

Як випливає з аналізу вищенаведених конституційних норм, у них ідеться про досить різні форми відповідальності: з одного боку, про загальностатусну відповідальність Кабінету Міністрів України із зазначенням інстанцій відповідальності (Верховна Рада України та Президент України), окреслення яких спирається на чинну в державі форму правління [8, с. 11–12], з іншого боку, йдеться про цілком конкретний вид юридичної відповідальності Кабінету Міністрів України, що полягає в припиненні його повноважень унаслідок висловлення йому парламентом резолюції недовіри.

Визначаючи на конституційному рівні інстанції відповідальності стосовно Кабінету Міністрів України, законодавець, утім, уникнув визначеності стосовно об'єкта відповідальності Кабінету Міністрів України, тобто за що саме несе відповідальність Уряд. З огляду на конституційне визначення його статусу, а також беручи до уваги каталог його повноважень, що окреслюються в Конституції та законах України, на наш погляд, ідеться про належне, доцільне, сумлінне, законне (законними методами та способами) виконання усього комплексу повноважень в межах урядової компетенції, яка охоплює практично всі визначальні сторони суспільного та державного життя сферою державно-управлінського впливу.

Ще однією особливістю відповідальності Кабінету Міністрів України є необхідність утримання його діяльності в чітко визначених рамках процедур застосування наданих повноважень, стадійності відповідних урядових дій на всіх етапах діяльності Кабінету Міністрів України. Більшість таких процедур Кабінет Міністрів України в порядку «самозобов'язування» встановлює на основі Закону України «Про Кабінет Міністрів України» у своєму Регламенті, який визначає порядок проведення засідань Кабінету Міністрів України, підготовки та ухвалення рішень, інші процедурні питання його діяльності, а також визначає порядок розроблення, виконання та моніторингу виконання програмних документів Кабінету Міністрів України

[1] Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР, ред. від 01.01.2020 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

(частина 3 статті 4 Закону України «Про Кабінет Міністрів України»[2]).

Розглядаючи юридичну відповідальність Кабінету Міністрів України через призму виконання ним законодавчо визначених завдань із реалізації внутрішньої та зовнішньої політики держави, слід зважити на те, що саме на Уряд тим самим покладається повна юридична відповідальність за її належне здійснення у повному обсязі. При цьому така «відповідальність уряду виконує завдання попередження та усунення ситуацій, коли урядовою діяльністю порушується конституційно встановлений порядок функціонування апарату держави або ця діяльність не відповідає конституційно захищеним цілям державного розвитку» [5, с. 61]. Виконання означених завдань передбачає проведення збалансованої та продуманої урядової політики, що базується передусім на позиціях, викладених у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, яка є «не просто планом дій уряду, а фактично інструментом забезпечення реалізації державної політики, сформульованої в стратегічних актах парламенту та глави держави» [9, с. 19]. Тому можна дійти висновку про раціональність міркувань учених щодо ключової ролі згаданого політико-правового документа стратегічного характеру [10] в реалізації юридичної відповідальності Кабінету Міністрів України. Безумовно також, що означена Програма «є однією з умов набуття легітимності уряду, адже лише в такому разі буде коректним говорити про підтримку уряду парламентською більшістю, а тим більше про спільну відповідальність законодавчої і виконавчої влади чи узгодженість їхньої взаємодії в рамках системи поділу влад» [11, с. 140].

Юридичну відповідальність Кабінету Міністрів України пов'язують з ухваленням ним певних нормативних актів, що супроводжує практично весь цикл урядової діяльності в демократичній державі. При цьому можна виокремити юридичну відповідальність Уряду за участь у законодавчому процесі та у виданні власних нормативно-правових актів, які повинні відповідати законам. Так, від якісної підготовки Урядом проєкту Державного бюджету залежить добробут і кожного громадянина, і країни в цілому. Багато в чому від видання Урядом підзаконних нормативно-правових актів залежить дієвість законів, що ставить і власне парламент і результати його діяльності в тісну залежність від Кабінету Міністрів України.

Водночас конституційно-правові норми програмують значно більшу відповідальність Уряду у сфері власної нормотворчої діяльності. Адже аксіоматично, що численні нормативно-правові акти, що ухвалюються Урядом, «мають органічно входити до вже існуючої в державі системи законодавства, не спричиняючи таких феноменів, як звуження чи заперечення конституційних прав громадян, суперечність законам України чи Конституції тощо» [6, с. 389]. Базовою та ключовою є конституційна норма, вміщена у частині першій статті 117 Конституції України, згідно з якою Кабінет Міністрів України видає постанови і розпорядження в межах своєї компетенції[3]. При цьому Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України (частина третя статті 113 Конституції України[4]), що змушує розглядати акти Кабінету Міністрів України не лише як підзаконні, але й як такі, що мають відповідати указам Президента України та постановам Верховної Ради України.

Однак слід заперечити проти спроб розширювального тлумачення меж компетенції Уряду за рахунок включення до актів, що визначають такі межі, актів Президента України [6, с. 390]: межі компетенції Кабінету Міністрів України визначаються повноваженнями, наданими йому виключно

[2] Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII, ред. від 10.11.2021 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18.

[3] Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР, ред. від 01.01.2020 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

[4] Там само.

Конституцією та законами України (пункт 12 частини першої статті 92, пункт 10 статті 116, частина друга статті 120 Конституції України[5]). Як вищий орган виконавчої влади Кабінет Міністрів України при врегулюванні питань, віднесених до його компетенції, «зобов'язаний керуватися Законом і не може змінювати, доповнювати чи розширювати його зміст»[6].

Розглядаючи відповідальність Кабінету Міністрів України в системі юридичної відповідальності держави, слід також звернути увагу на певну супідрядність і взаємозалежність цих правових феноменів. Відповідальність Кабінету Міністрів України у цьому сенсі не лише пов'язується зі спричиненням його незаконними чи неконституційними рішеннями матеріальної чи моральної шкоди громадянам, але й з необхідністю понести відповідальність за порушення «режиму конституційної законності, конституційно визначеного порядку функціонування і взаємодії владних інституцій в системі поділу влади, що створює загрозу руйнування принципу правової держави» [5, с. 107]. У цьому контексті слід розглядати, зокрема, як неприйнятне тривале невидання Кабінетом Міністрів України необхідних нормативно-правових актів і незабезпечення ним приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність до законів України з урахуванням положень низки рішень Конституційного Суду України. Очевидно, що невжиття Кабінетом Міністрів України належних заходів щодо виконання актів Конституційного Суду України не лише підриває пряму дію статті 151[2] Конституції України, згідно з якою рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені [2], але і посягає на конституційну законність у державі, призводить до ситуації нереалізованості багатьох соціальних прав громадян.

Безумовно, з міркувань необхідності реалізації юридичної відповідальності держави Уряд мав би бути притягнутий до відповідальності за такі діяння, як і наприклад, за істотне погіршення економічної, політичної або іншої ситуації в країні, створення загроз національній безпеці тощо, тобто за ті «ситуації, які потребують негайного реагування уповноважених державних суб'єктів, або для розв'язання конституційних конфліктів між вищими органами державної влади, що можуть призвести до розбалансування влади, порушення конституційних принципів і посягань на конституційно захищені суспільні інтереси та цінності» [7, с. 108–109]. У цьому сенсі відповідальність Кабінету Міністрів України має бути націлена на повне й невідкладне поновлення конституційного правопорядку та конституційної законності.

На жаль, конституційно-правових важелів забезпечення такого поновлення в законодавстві України обмаль. Крім того, це здебільшого опосередковані важелі: можливість визнання парламентом роботи Уряду чи окремих урядовців незадовільною (хоч інститут індивідуальної відповідальності міністрів має обмежений характер у конституційному праві України [6, с. 432–440]), створення тимчасових слідчих комісій щодо розслідування тих чи інших зловживань або порушень у діяльності Кабінету Міністрів України, контроль і моніторинг з боку відповідних контролюючих і правоохоронних органів тощо.

У цьому напрямі законодавство про Кабінет Міністрів України явно потребує ґрунтовного доопрацювання з метою забезпечення присутності принципу юридичної відповідальності в усіх без винятку важливих сторонах його організації та діяльності. Водночас новелізоване в такий спосіб законодавство потребуватиме ретельного та всебічного застосування з метою надання

[5] Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР, ред. від 01.01.2020 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

[6] Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. № 1222» від 28.10.2009 № 28-рп/2009 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v028p710-09.

зазначеному принципові реалістичності та здійсненності.

Висновки

На сьогодні в Україні нормативна складова відповідальності Кабінету Міністрів України в системі відповідальності держави не може вважтися інституційно та нормативно завершеною. В її системі досі відсутні наріжні, фундаментальні елементи, зокрема: чітко не означені підстави її настання, процедури її застосування та санкційний «блок». Такий стан об'єктивно вказує на загальну недовершеність вітчизняної моделі юридичної відповідальності Кабінету Міністрів України в системі відповідальності Української держави.

Окреслюючи на конституційному рівні інстанції відповідальності стосовно Кабінету Міністрів України, законодавець, утім, уникнув визначеності стосовно об'єкта його відповідальності. Вважаємо, що з огляду на його статус, а також беручи до уваги каталог його повноважень, що формалізуються в Конституції та законах України, слід вести мову про належне, сумлінне, законне виконання усього комплексу повноважень в межах урядової компетенції.

Щодо юридичної відповідальності Кабінету Міністрів України, то вона не тягне за собою припинення його повноважень, а лише інші несприятливі правові наслідки, зокрема такі, як визнання нечинними і скасування актів Кабінету Міністрів України; покладення на Уряд зобов'язання вжити у межах компетенції заходів із поновлення порушених прав і свобод людини та громадянина тощо. Такі наслідки є засобами дисциплінування, забезпечення належної роботи Уряду, мають характер правозабезпечувальних заходів щодо належного здійснення Кабінетом Міністрів України покладених на нього функцій.

Література

1. Конституційне (державне) право зарубіжних країн : навч. посіб. / В. М. Бесчастний, О. В. Філонов, В. М. Субботін, С. М. Пашков ; за ред. В. М. Бесчастного. Київ : Знання, 2007. 467 с.

2. Совгиря О. Структура конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України: теоретико-методологічні аспекти. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 4 (12). С. 105–115.

3. Терещук М. М. Актуальні питання відповідальності Уряду в сучасних республіках. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 30 (1). С. 51–54.

4. Мельник О. В. Конституційно-правова відповідальність вищих органів державної влади : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2000. 175 с.

5. Муртіщева А. О. Конституційно-правова відповідальність уряду в державах Європейського Союзу: порівняльно-правове дослідження : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2019. 280 с.

6. Совгиря О. В. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України: сучасний стан та тенденції розвитку : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 464 с.

7. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : монографія. Харків : Право, 2011. 768 с.

8. Павленко Р. М. Парламентська відповідальність уряду: світовий та український досвід. Київ : Академія, 2002. 296 с.

9. Берназюк І. М. Конституційно-правовий статус та механізми реалізації стратегічних (програмних) актів : дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.02. Ужгород, 2017. 528 с.

10. Берназюк І. М. Програма діяльності Кабінету Міністрів України: поняття, сутність та значення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 4. С. 26–28. URL: http://lsej.org.ua/4_2017/7.pdf.

11. Пономаренко М. В. Програма діяльності Кабінету Міністрів України: правова природа та проблеми реалізації. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2012. № 4 (59), ч. 2. С. 140–145.

References

1. Bernaziuk, I. M. (2017). Program activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine: the concept, nature and importance. *Juridical scientific and electronic journal*, *4*, 26–28. http://lsej.org.ua/4_2017/7.pdf.

2. Bernaziuk, I. M. (2017). *Constitutional and legal status and mechanisms for implementing strategic (pre-election program) acts* [Doctoral thesis, Uzhhorod National University].

3. Beschastnyi, V. M., Filonov, O. V., Subbotin, V. M., Pashkov S. M. (2007) *Constitutional (State) Law of Foreign Countries* (V. M. Beschastnyi, Ed.). Znannya.

4. Melnyk, O. V. (2000). *Constitutional and Legal Responsibility of Higher State Authorities* [Candidate thesis, Kyiv National Taras Shevchenko University].

5. Murtishcheva, A. A. (2019). *Constitutional and legal liability of government in the European Union countries: a comparative analysis* [Candidate thesis, National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise].

6. Pavlenko, R. M. (2002). *Parliamentary Responsibility of the Government: World and Ukrainian Experience*. Academia.

7. Ponomarenko, M. V. (2012). Activity Programme of the Cabinet of Ministers of Ukraine: Legal Nature and Problems of Implementation. *Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs, 4 (59),* 140–145.

8. Seryogina, S. G. (2011). *Form of Government: Issues of Constitutional and Legal Theory and Practice*. Law.

9. Sovhyrya, O. V. (2012). *Constitutional and Legal Status of the Cabinet of Ministers of Ukraine: Current Status and Development Trends*. Jurinkom Inter.

10. Sovhyrya, O. V. (2012). Structure of the Constitutional and Legal Status of the Cabinet of Ministers of Ukraine: Theoretical and Methodological Aspects. *Bulletin of the High Council of Justice, 4 (12),* 105–115.

11. Tereshchuk, M. M. (2015). Current Issues of the Governmental Responsibility in the Modern Republics. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, *30 (1),* 51–54.

Bakumov Oleksandr,
Doctor of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Constitutional and International Law Faculty of 4
Kharkiv National University of Internal Affairs
e-mail: 1const.law@gmail.com

THE CABINET OF MINISTERS OF UKRAINE IN THE SYSTEM OF LEGAL RESPONSIBILITY OF THE STATE

The article examines the specifics of the Cabinet of Ministers of Ukraine's liability in the system of legal liability of the State. It has been noted that the government is naturally one of the key actors in the system of legal liability of the State. It has been proved that legal liability of the Cabinet of Ministers of Ukraine as a structural element of legal liability of the State contains exclusively judicial elements. Moreover, the expansion of the Government's competence prerogative should be balanced by strengthening the principles of its legal liability in the system of legal liability of the State. It has been argued that its occurrence does not entail termination of the latter's powers, but only other adverse legal consequences, in particular, such as: invalidation and cancellation of acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine; imposition of an obligation on the Government to take measures within its competence to restore violated human and civil rights and freedoms, etc. Such consequences are recognised as a means of discipline, ensuring the proper functioning of the Government, and have the nature of law enforcement measures for the proper exercise of the functions entrusted to it by the Cabinet of Ministers of Ukraine. It has been concluded that the normative component of the Cabinet of Ministers of Ukraine's liability in the system of state liability cannot be considered institutionally and normatively complete. The system still has no cornerstone, fundamental elements, in particular: the grounds for its occurrence, the procedures for its application and the sanctions "block" are not clearly defined. This situation objectively indicates the general imperfection of the national model of legal liability of the Cabinet of Ministers of Ukraine in the system of liability of the Ukrainian state.

Key words: government, the Cabinet of Ministers of Ukraine, state liability, legal liability, constitutional and legal liability, normative component of legal liability.